

BUITEN

9^E JAARGANG N^O. 4.

ZATERDAG 23 JANUARI 1915.

Foto C. Sleenbergh.

DE OOSTERPOORT TE HOORN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

DE OOSTERPOORT TE HOORN. ILLUSTRATIE	BLZ. 37
VADERTJE LANGBEEN, DOOR JEAN WEBSTER (4).	BLZ. 38—39
HET KASTEEL NYENRODE, (SLOT), DOOR J. F. L. DE BALBIAN VERSTER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 40—45
HUIZEN EN TUINEN, DOOR GEERTRUIDA CARELSEN	BLZ. 40
VREUGD, GEDICHT, DOOR KÄTHE MUSSCHE	41
BUITEN, (VERVOLG), DOOR JOH. W. BROEDELET	42
DE?DAS, DOOR P. N. BROUNS, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 44—45
EEN AFSCHIED, DOOR C. VREEDENBURGH JR., GEÏLL.	46—47
HET BRUILOFTSKLEED DER VISSCHEN, DOOR L. F. H.	BLZ. 48
BIJ DE OPENING VAN HET NIEUWE GEBOUW VAN DEN HORTUS BOTANICUS TE AMSTERDAM. ILLUSTRATIE	48
NOG EENS ELBURG EN FRANEKER	48

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers onderzoeken beiefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat se voorstellen.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

VADERTJE LANGBEEN.

door JEAN WEBSTER.

(4) (Geautoriseerde vertaling uit het Engelsch).

Aan het eind van de Kerstvacantie.
Datum weet ik niet.

MIJN lieve Vadertje Langbeen, Sneeuwt het ook zoo waar jij bent? Alles, wat ik hier vanuit mijn toren zie, is wit en groote sneeuwvlokken dwarrelen voortdurend naar beneden. Het is laat in den namiddag. De zon is juist ondergegaan en koud-gele strepen zijn achter de nog kouder lila heuvels zichtbaar. Ik zit hier in mijn raamzitje om bij het laatste daglicht nog aan jou te schrijven.

Je heerlijke vijf goudstukjes waren een verrassing! Ik ben er niet aan gewend met Kerstmis cadeaux te krijgen en jij hebt me al zóó veel gegeven — alles, wat ik heb, komt van jou — dat ik zelf vind, dat ik eigenlijk niet nog iets extra's verdien. Maar het is toch heerlijk, dat je het me gestuurd hebt! Wil je weten, wat ik er voor gekocht heb?

- I. Een zilveren horloge in een leeren riempje om aan mijn pols te dragen. Nu zal ik altijd wel op tijd op college komen.
- II. De gedichten van Matthew Arnold.
- III. Een nikkelen kruik.
- IV. Een heerlijke, warme reisdeken. (Het is vaak ijskoud in mijn toren).
- V. 500 folio's geel papier. (Ik ben van plan nu gauw een schrijfster te worden, weet je).
- VI. Een woordenboek van synoniemen. (Om de woordenschat van de schrijfster te vergroten).
- VII. (Eigenlijk heb ik niet veel lust om je ook dit laatste te bekennen, maar ik wil het toch niet voor je verzwijgen)

Een paar zijden kousen.

En nu moet je nooit vertellen, dat ik je niet alles, tot het laatste toe, opbiecht!

Het was een klein, flauw motief, dat me er toe bracht ook die zijden kousen te kopen. Luister maar! Julia Pendleton komt 's avonds in mijn kamer om met me meetkunde te doen en zit daar met gekruiste beenen op mijn sofa opdat ik vooral toch maar haar zijden kousen zal zien. Maar nu komt de mop! Als zij nu weer terug komt, zal ik met gekruiste beenen op haar canapé gaan zitten en ook zijden kousen dragen! Nu zie je weer, Vadertje, wat Judy toch een kinderachtig schepseltje is, maar ik ben nu tenminste eerlijk geweest en je weet al door mijn John Grier

Home rapport, dat dit vroeger niet altijd het geval was, herinner je je wel?

Om het in het kort nog eens samen te vatten, (zoo begint onze Engelsche leerares ook elke nieuwe zin) ik ben heel, heel blij met mijn zeven cadeaux. Ik verbeeld me, dat alles in een groot pak van mijn familie in Canada is gekomen. Het horloge is van Vader, de reisdeken van Moeder, (die is altijd bang, dat ik hier in dat kille klimaat kou zal vatten), de kruik van Grootmoeder, het gele papier is van mijn kleine broertje Harry. Isabel, mijn zusje, gaf mij de zijden kousen en Tante Suze de gedichten van Matthew Arnold. Van Oom Harry (kleine Harry is zoo naar hem genoemd) komt het woordenboek. Eigenlijk wilde hij me chocola sturen maar ik vond het woordenboek veel nuttiger.

Het kan je niets schelen, is het wel, om zoo voor een heele familie te spelen?

Zal ik je nu iets over mijn vacantie vertellen of kan alleen mijn werk je maar interesseeren?

Het meisje uit Texas heet Leonora Fenton (haast net zoo'n gekke naam als Jerusha, vind je niet). Ik houd wel van haar maar lang niet zooveel als van Sallie McBride. En ik zal ook nooit zooveel van iemand gaan houden als van Sallie, behalve van jou natuurlijk. Van jou zal ik altijd het meeste houden, dat spreekt vanzelf, want jij bent mijn heele familie in één persoon.

Leonora en ik en twee tweede jaar studenten hebben elken mooien dag groote wandelingen gemaakt. Wij droegen voetvrije rokken, sweeters en gebreide mutsen en kleine wandelstokken voor de mop en hebben zoo den heelen omtrek doorkruist. Eens zijn we naar de stad gewandeld (dat was vier mijlen) en hebben daar in een restaurant gegeten, waar de studenten altijd heengaan. Eerst kreeft en vleesch (75 cent) en beschuit met bessensap toe (30 cent). Goedkoop en voedzaam!

Het was éénig leuk, vooral voor mij, omdat het zoo heel anders was dan in het gesticht. Vadertje, ik voel me nu nog elken keer weer als een vluchteling wanneer ik Fergusson Hall verlaat. Voordat ik het zelf wist, had ik de anderen al over dat gevoel gesproken en ik kon me nog net bijtijds inhouden. Maar het valt me ook zoo vreeselijk moeilijk niet alles uit te flappen, wat me te binnen schiet. Ik ben van natuur een erg mededeelzaam zieltje en als ik jou niet had om alles te vertellen, mijn lieve Vadertje, dan geloof ik heusch, dat ik nog eens op een goeden dag zou barsten!

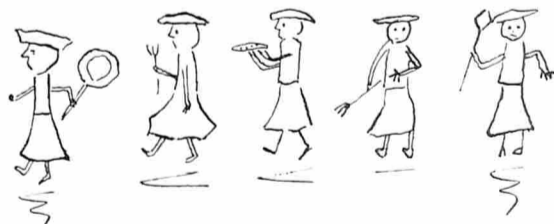
Verleden Vrijdag heeft de directie van Fergusson Hall aan alle achterblijfsers een caramelfuif aangeboden. Wij waren met ons tweeëntwintigen; groentjes en tweede-, derde- en vierdejaars, allen vreedzaam bijeen. De keuken is kolossaal groot met roodkoperen pannen en ketels op een rij aan den steenen muur. De kleinste ketel heeft nog veel van een stoomketel. Wij wonen hier met ons vierhonderden op Fergusson.

De chef-kok met een witte muts en schort kreeg nog 22 andere witte mutsen en schorten (ik begrijp niet, waar hij die zoo vlug vandaan tooverde) en wij werden allen aan het werk gezet.

Het was éénig leuk, al hebben we wel eens betere caramels gegeten. Toen we klaar waren en wijzelf en de deurknoppen en alles in de keuken even vies en kleverig was, hebben we een processie georganiseerd en zijn we met onze mutsen en schorten aan, elk met een groote vork, lepel of braadpan gewapend, door de gangen gemarcheerd naar de ontvangkamer, waar een half dozijn professoren en leeraressen rustig hun avond doorbrachten. Wij gaven een serenade met studentenliederen ten beste en boden hun verfrissingen aan. Ze namen alles heel beleefd maar toch een beetje weifelend aan. Toen gingen wij weer naar onze kamers terug en zwijgend en kleverig, op groote brokken caramel zuigend, bleven ze daar achter.

Nu zie je weer, Vadertje Langbeen, wat een welopgevoede dame ik hier nog eens zal worden.

Kijk eens naar deze penneschets. Geloof je niet werkelijk ook, dat ik een schilderes moest worden in plaats van een schrijfster?

In twee dagen is de vacantie weer voorbij en dan zal ik alle meisjes weer hier zien. Nu is mijn toren wel een beetje eenzaam. Wanneer negen meisjes een huis bewonen, dat voor vier honderd is gebouwd, kom je jezelf wel wat verlaten voor.

Elf bladzijden al! Arme lieveling, wat zul je moe zijn! Ik was eigenlijk van plan je alleen maar een kort bedankbriefje te schrijven, maar nu zie je, waartoe mijn schrijfsterstalent me niet al brengt!

Dag mijn oude, lieve Vadertje. Je bent een schat, dat je zoo aan me hebt gedacht. Ik zou volkomen gelukkig zijn wanneer er niet een klein wolkje aan den hemel dreigde: in Februari beginnen de examens.

Dag lieveling, veel groeten van
Judy.

P.S. Misschien vind je het niet erg comme il faut, dat ik je zoo maar „lieveling” noem. Neem het me maar niet kwalijk. Ik moet toch iemand op de wereld liefhebben en ik heb alleen maar Juffrouw Lippett en jou, dus snap je wel, Vadertje, dat ik wel van jou moet houden, want aan haar heb ik het land.

Even voor het examen.

Mijn lieve Vadertje Langbeen,

Je moest ons hier op College eens zien blokken! Wij hebben heelemaal vergeten, dat er ook eens een vacantielijd bestond. In de laatste vier dagen alleen heb ik 75 onregelmatige werkwoorden in mijn arm hoofd gepompt — het is maar te hopen, dat die er nu tot na het examen in blijven!

Sommige meisjes verkoopen hunne leerboeken wanneer ze die niet meer noodig hebben maar ik wil de mijne alle houden. Wanneer ik dan eindelijk heelemaal afgestudeerd ben, zal mijn heele opleiding in een rijtje in mijn boekenkast liggen en als ik iets niet weet, kan ik het dadelijk opslaan. Dat is veel seculerder dan al die wijsheid te onthouden. (dat gaat toch niet!)

Julia Pendleton kwam vanavond even binnen om me een buurvisite te brengen. Ze bleef hier een flink uur plakken en had het natuurlijk over „Familie”. Ik kon maar niet van haar afkomen. Ze wilde met alle geweld weten, welke mijn Moeders meisjesnaam was. Heb je ooit zoo'n onmogelijke vraag gehoord aan iemand, die uit een vondelingengesticht komt? Ik dorst haar niet te bekennen, dat ik het niet wist en zei toen maar den eersten den besten naam, die me te binnen schoot en dat was Montgomery. Ze wilde toen weten of ik van de Montgomery's uit Massachusetts of wel van die uit Virginia afstamde.

Haar Moeder was een Rutherford. Die familie is (dat spreekt van zelf) verbazend oud en nog door huwelijk aan Hendrik VIII verwant. Van haar Vaders kant stamt ze van nog voor Adam's tijd. Op de bovenste takken van haar stamboom huist een superieur apengebroid met zacht, zijachtig haar en extra lange staarten.

Ik was van plan je vanavond een lieve, aardige en geestige brief te schrijven, maar ik ben werkelijk te slaperig en te dood-op. Het lot van een eerste jaars studente is werkelijk niet op rozen gebed.

Je haast geëxamineerde
Judy Abbott.

Liefste Vadertje Langbeen,

Zondag.

Ik heb allerafschuwelijkst nieuws voor je, maar ik zal ook niet dadelijk met de deur in huis vallen. Eerst moet ik probeeren je in goed humeur te brengen.

Jerusha Abbott heeft haar schrijfstersloopbaan begonnen. Haar gedicht, getiteld „Uit mijn toren”, verschijnt in het tweede nummer van „De Maandelijksche” op de allereerste bladzij — een groote eer voor een eerste jaars. De Engelsche leerares hield me op weg naar de kapel even tegen en zei, dat het een alleraardigst gedicht was. De zesde regel uitgezonderd, want die heeft te veel lettergrepen. Als je er iets om geeft, zal ik er je den volgende keer een copie van sturen.

Wacht eens — heb ik niet nog iets aardigs om je te vertellen? O ja, ik heb leeren schaatsenrijden en kan nu al heel alleen voortkrabbelen. En ik kan ook aan een touw van de zoldering van het gymnastieklokaal af naar beneden klauteren. En ik kan M. 1.50

hoog springen, misschien breng ik het nog wel tot twee Meter!

Vanmorgen preekte hier de bisschop van Alabama.

Prachtig! Zijn tekst was „Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.”

Hij wees erop, dat we niet zoo op de gebreken van anderen moeten letten en ook de menschen niet mogen ontmoedigen met ons hard oordeel. Ik wou, dat je erbij geweest was.

Vandaag is het de heerlijkste, zonnigste winterdag, die je je kunt voorstellen. Ijskegels hangen aan de boomen en de heele

wereld gaat onder een zware vracht sneeuw gebukt.... behalve ik, want ik ga onder mijn groot verdriet gebukt.

Nu komt het nieuws! Vat moed, Judy, je moet het vertellen. Ben je nu heusch in een goed humeur?... Ik ben voor Latijn en meetkunde gezakt en moet nu de volgende maand herexamen doen. Ik vind het heel naar als je nu teleurgesteld bent, maar anders kan het me niet zooveel schelen, want ik heb een macht dingen geleerd, die niet op het programma staan. Hoor maar: ik heb 17 novellen gelezen en bundels gedichten. Werkelijk heel goede novellen, zooals: „Vanity fair” en „Richard Feverel” en „Alice in Wonderland” en ook nog „Emerson's Essays” en het eerste deel van Gibbon's „Roman Empire” en de helft van Benvenuto Cellini's „Life” — interessant is dat, vind je ook niet? Hij had de gewoonte 's morgens rond te zwerven en bij gelegenheid eens een man te doden, alles vóór zijn ontbijt.

Dus nu zie je, dat ik nog knapper ben dan wanneer ik dat alles niet had gelezen en alleen maar door mijn Latijn was gekomen. Wil je het me dus dezen eenen keer vergeven wanneer ik je beloof nooit, nooit meer voor iets te zakken?

In zak en asch,
Je Judy.

Lieve Vadertje Langbeen,

Vandaag krijg je een extra brief in het midden van de maand want ik voel me zoo alleen en verlang er naar je weer eens te schrijven. Het stormt buiten en het sneeuwt aanhoudend. Alle lichten in het gebouw zijn al uitgedraaid, maar ik heb sterke koffie gedronken en kan nu niet in slaap komen.

Ik heb vandaag Sallie en Julia en Leonora Fenton te soupeeren gevraagd. We hadden sardines en toast en sla, kaas en koffie. Julia zei, dat het heel gezellig geweest was, maar Sallie bleef nog hier om me te helpen opruimen.

Het zou heel geschikt zijn, als ik nu vannacht nog wat voor mijn Latijn ging werken, maar ik moet je eerlijk bekennen, dat ik daar heel weinig voor voel. We hebben Livius en De Senectute uit en ik ben nu met De Amicitia begonnen.

Vind je het goed als ik me (alleen maar voor een tijdje) voorstel, dat jij mijn grootmoeder bent? Sallie heeft er een en Julia en Leonora hebben er zelfs twee en ze spraken er vanavond alle drie over. Ik zou, geloof ik, niets zoo graag willen als ook een eigen grootmoedertje te hebben. Dat is zoo'n lief, eerwaardig familielid. Dus, als je er werkelijk niets tegen hebt... Toen ik gisteren in de stad was, zag ik er een met een allerdoddigst zwart kanten kapje met lila linten. Ik zal het jou dus geven met je 83sten verjaardag.

!!!!!!!!!!!!!!

Dat is de klok van de kapel, die juist twaalf sloeg! Ik geloof, dat ik nu toch slaperig word.

Nacht Grootmoedertje! Ik houd heel veel van je.

Judy.

Midden Maart.

Lieve V. L.,

Ik ben druk bezig over mijn Latijn te blokken. Ik ben er mee bezig geweest, ik zal er mee bezig zijn, ik zal er gelukkig haast mee bezig geweest zijn. A.s. Dinsdag om 7 uur moet ik herexamen doen en ik zal er doorkomen of *stralen*. Je zult dus wel gauw weer van me hooren en als het eenmaal terecht is, zal ik je ook weer een behoorlijken brief kunnen schrijven. Vannacht moet ik me geheel aan den Ablativus Absolutus wijden.

In alle haast.
je J. A.

Den Heer V. L. Smith,
Mijnheer,

26 Maart.

U hebt me nog nooit op een enkele vraag antwoord gegeven. U toont nooit de minste belangstelling in wat ik doe. U bent ongetwijfeld de allervervelendste van al die afschuwelijk-vervelende Regenten en dat U me hier een goede opleiding laat genieten, doet U niet, omdat U een steek om me geeft maar vindt alleen zijn oorsprong in een zeker plichtsgevoel.

Ik weet absoluut niets omtrent u; ik ken zelfs uw naam niet. Ik twijfel er geen oogenblik aan of u gooit al mijn brieven in de prullemand zonder zelfs de moeite te nemen ze te openen. Van nu af aan zal ik u slechts over mijn werk schrijven.

Verleden week had ik herexamen voor Latijn en Meetkunde. Ik slaagde voor beide vakken.

Hoogachtend,
Jerusha Abbott.

2 April.

Mijn lieve Vadertje Langbeen,

Ik ben een *Mispunt*.

Vergeet alsjeblieft dien afschuwelijken brief, dien ik je verleden week zond. Ik voelde me dien nacht afschuwelijk verlaten en ellendig en ik had erge keelpijn. Ik wist het toen niet, maar mijn amandelen waren gezwollen en ik had influenza en nog een macht andere vervelende dingen. Ik lig nu al zes dagen in het ziekenhuis en ik mag vandaag voor het eerst weer opzitten en aan jou schrijven. De hoofdverpleegster is heel, heel lief, maar ik heb den heelen tijd aan dien vervelenden brief moeten denken en ik zal niet beter worden, voordat ik er zeker van ben, dat je me vergeeft.

Hier zie je meteen hoe ik toegetakeld ben met dien dikken doek om mijn hoofd geknoopt! Heb je nu niet een beetje medelijden met me? Ik heb gezwollen amandelen. Ik heb nu toch al het heele jaar Menschkunde gehad en toch wist ik niets van die amandelen af. Wat is onze opvoeding toch oppervlakkig!

Ik kan nu niet verder schrijven, want ik word een beetje duizelig van het lange opzitten. Vergeef me, dat ik zoo ondankebaar en brutaal geweest ben. Ik ben erg slecht opgevoed.

Je je liefhebbende
Judy Abbott.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

KASTEEL NYENRODE. BRODERIE IN DEN TUIN.

HET KASTEEL NYENRODE.

(Slot).

DE nu volgende lotswisselingen van het kasteel kunnen in weinige regelen worden samengevat. Het beeld van het hellend vlak dringt zich op, wanneer men denkt aan de weinige of dikwijls zeer onoordeelkundige of ave-rechtsche zorg, welke aan het kasteel en de architec-tonische instandhouding werd besteed. Indien er in deze periode hersteld werd, geschiedde het meestal zonder eenig respect voor den stijl. Meer behoeven we er niet van te zeggen. Jaren lang bleef Nyenrode onbewoond. Een korten tijd diende het voor kostschool, eerst voor jongens, toen voor meisjes. Nog eenige malen ging het in andere handen over, zonder dat iemand er zich vestigde. Na den dood van den heer H. G. A. de Heus, zoon van den laatstgenoemde, was het korten tijd in bezit van den heer G. L. M. van Es te Rotterdam, totdat het op 2 Januari 1907 in eigendom overging aan den heer M. Onnes, koopman te Amsterdam, gehuwd in 1903 met Mej. J. C. Cockuyt.

We zijn hiermede tot ons ^{*}punt ^{*}van uitgang teruggekeerd. De heer Onnes van Nyenrode heeft het kasteel in zijn vollen luister hersteld, mooier dan het vermoedelijk ooit is geweest. De afbeeldingen, die dit opstel vergezellen, kunnen het voldoende getuigen. We mogen ons dan ook ontslagen rekenen van een uit-voerige beschrijving van den bouw in zijn verschillende onderdeelen.

In de zalen en vertrekken zijn vele kostbare zaken en histo-riche merkwaardigheden bijeengebracht, waarbij men telkens wordt herinnerd aan de geschiedenis van het kasteel en zijn vroegere bewoners. De slotvoogd heeft in de eerste plaats een uitgebreide verzameling aangelegd van oude prenten en docu-menten, op die geschiedenis betrekkelijk. Zij hebben hem ook goede diensten kunnen bewijzen als bewijsmateriaal bij de restauratie. Talloze malen is het kasteel door schilders, graveurs en etsers in beeld gebracht. We vermelden daarbij een schilderij, als „de Veerpont” bekend, van den grooten Haarlemmer Salomon Ruysdael, thans te Aschaffenburg, en waarop het kasteel Nyenrode omstreeks 1650 is afgebeeld. Op een stukje van Joh. Storck van omtrent 1660 in het Rijksmuseum (Nr. 2268), is het eveneens vereeuwigd. En zoo komt het ook voor, in een fraaie serie etsen van Vinckeboons, waarop de vier jaargetijden zijn gesymboliseerd in de kasteelen Nyenrode, Loenersloot, Zuilen en Maarsen en waarbij het eerstgenoemde dan de Lente vertegenwoordigt (ook onder onze afbeeldingen terug te vinden). Ziedaar slechts enkele voorbeelden uit een overvloed.

Bij deze verzamelingen voegen zich nog vele andere. In gangen en portalen ziet men, in achtbare rijen, de portretten van onze groote Nederlandsche admiralen en vlootvoogden, fraaie historieprenten en stadsgezichten. Hellebaarden, tweehands-

zwaarden, helmen en salades, riddersporen, rapiëren, lanssen en schilden, herinneren aan de riddertijden. Gothische en renaissance meubelen passen in deze omgeving, alsof zij behoorden tot het historische huisraad dat nooit het kasteel verliet; of er nooit plundering en brand had gewoed. Daarbij ziet men o. a. een prachtige vierdeurskast met het jaartal 1631, versierd met uitnemend fraai gesneden friezen, die jachttafreelen voorstellen. In de hal en de omringende ruimten prijken tal van meesterwerken der oud-Hollandsche school waarbij Jan Steen, Van Dijk, Ruysdael, Palamedesz en anderen, zijn vertegenwoordigd.

In de groote zaal is een monumentaal stillevens met visschen van Abraham van Beyer en als schoorsteenstuk toegepast, uit-muntend zoowel door de qualiteit als door de geweldige afme-tingen. Onder dien hoogen schouw ziet men een authentieke haardplaat met de wapens van Johan Ortt en Anna Pergens en het jaartal 1682. Elders weer treden, door wapens en naamcijfers, de vroegere geslachten uit den nevel der geschiedenis in het heden.

J. F. L. DE BALBIAN VERSTER.

HUIZEN EN TUINEN.

HET moet, dunkt mij, ieder in het oog vallen, dat onze hedendaagsche bouwkunst heel wat strenger, heel wat soberder, heel wat rechtlijner en hoekiger geworden is dan die van de vorige eeuw.

Ronduit gezegd: toen die architectonische hervorming begon, was zij mij alles behalve sympathiek.

Misschien lag dit voor een deel daarin, dat zij rechtstreeks in-druischte tegen vormen en kleuren, die mij in mijn jeugd lief waren geweest, en een mensch altijd geneigd is, te hechten aan het oordeel uit zijn jonge jaren.

Mijn eerste herinneringen liggen op een buitenplaats met een lichtgeel gepleisterd landhuis naar italiaansch model, met grijs dak en ronde kolommen; en dit docht mij het ideaal van bouw-kunst, in tegenstelling met gewone, alledaagsche huizen van baksteen en roode daken. En ziet: bij genoemde hervorming werd dit kunstideaal nu totaal omgekeerd. Minachtend hoorde ik spreken over „met pleister besmeerde” muren. De lichtgele be-pleistering werd heelemaal afgecommandeerd, evenals de licht-grijze; en het allerergst de licht-zalm of -rooskleurige; alle zu-iver witte bekalking werd onder sommige omstandigheden toe-gelaten. Baksteen werd troef, zoo zichtbaar en sterk-sprekend en alleenheerschend mogelijk. Het houtwerk, vroeger als versiering aangebracht, werd tot een minimum teruggebracht, en waar het nog gebruikt werd, aan de steenlijnen ondergeschikt gemaakt.

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE. DE GOUDVISSCHENKOM.

Eerst stond mij dit geweldig tegen. Het was in het geheel niet naar mijn smaak. Ik trachtte mij wijs te maken, dat ieder het recht heeft, zijn eigen smaak hoog te houden, — dat de smaken verschillen en dat daarover niet alleen niet valt te twisten, maar ook niet te redeneeren.

Doch tegelijk wist ik best, dat er op elk gebied goede en slechte, fijner en grover, dieper en oppervlakkiger smaak bestaat. En, eerlijk mij zelve rekenschap gevend van de zaak, kwam ik weldra tot het besluit, dat hier de oppervlakkigheid en dus de grofheid en de verkeerdheid aan mijn zijde was, en dat ik dus mijn smaak diende op te voeren in de diepere, fijnere, betere richting, door de nieuwere bouwkunst vertegenwoordigd.

Ik leerde inzien, dat het onbedekt gebruik van onzen inland-schen baksteen van meer artistieke echtheid en waarheid getuigt dan de bestaande voorliefde voor een pleisterig namaaksel van bazalt of zandsteen. En, eenmaal zoo'n baksteentje tot materiaal gekozen zijnde, dient, — ook dit moest ik toegeven — het karakter van een daaruit opgetrokken bouwwerk met den aard van dat materiaal in harmonie te wezen. En die aard is hard, streng, sober.

Zag ik toen in het vervolg meer en meer huizen verrijzen, die ik liever wat behaaglijker, gracieuzer zou gezien hebben, dan hielp ik mijzelve onthouden dat dit een onartistieke wensch was, want dat een baksteentje nu eenmaal een rechthoekig voorwerp is, dat in duizendvoudige, zorgvuldig gevoegde opeenstapeling, wel een indruk van netheid en degelijkheid, maar niet van behaaglijkheid en gratie meebrengt.

Doch nu gebeurt er wat anders. Rondom die strenge, sobere huizen begon men, alsof dit er bij hoorde, rechthoekige tuinen aan te leggen. De tuin, zoo werd geproclameerd, is een aanhangsel van het huis; de voor het huis geldige stijl moet in den tuin worden voortgezet. De perpendiculaire gladheid en hoekigheid der muren wordt horizontaal overgebracht op de lijnen der paden, der grasvelden, der bloemperken. En zoo geschiedt het: dat aan een levend materiaal, tintelend van gratie en beweeglijkheid, 'n behandeling is opgedrongen, uitgedacht voor baksteen..

Moet, wie dat leelijk vindt, daar nu ook vrede bij hebben?

Ik meen onbeschoornd te mogen zeggen: „neen”!

Als in dit opzicht mijn smaak zich verzet tegen de rechthoekige, nog hoe langer hoe meer veldwinnende tuinmode, dan is het omdat ik mij bewust ben, hier het artistiek recht aan mijn zijde te hebben. Als hier het onderscheid tusschen een goeden en slechten, een fijneren en groveren, een dieperen en oppervlakkigen smaak zal worden aangewezen, dan hebben wij ons te scharen aan de zijde, die partij kiest vóór het karakter van de levende

plantenwereld. Evenals de baksteen, als uitgangspunt van hui-zenbouw, de consequente doorvoering van hoekigheid en soberheid eischt, zoo eischt, in tuinaanleg, de groeiende, bloeiende plant een even consequente doorvoering van gratie.

Wil de tuinkunst zich, naast de architectuur, tot een zelfstandig kunstvak ontwikkelen, dan dient zij dit in te zien. Technisch is zij er rijp genoeg voor. Het ontbreekt haar nog slechts aan den moed om, krachtens den aard van haar eigen materiaal, zich tegenover de bouwkunst te stellen. Haar voor de hand liggende taak is: zich te oefenen in de vaardigheid, groote en kleine planten ongedwongen te groepeeren, in plaats van er architectonische figuren van te leggen.

Als zij daarvan eenmaal den slag heeft beet gekregen, zal haar mooi, rijk, materiaal eerst recht de omgeving onzer huizen versieren, hun hoekigheid met behaaglijke gratie omkleeden.

Voor persoonlijke smaak, voor wisselende mode zelfs, blijft altijd speelruimte genoeg over, om variatie te scheppen. Waar het op aankomt, is: begrijpelijk inzicht in bedoeld artistiek beginsel.

GEERTRUIDA CARELSEN.

VREUGD.

Gij moogt maar schaarsche wijlen droevig zijn,
Want ziet gij niet bij 't spannen van mijn snaren
Het vonken van een zomersch-goeden zonnenschijn
En hoe de winden om mijn handen waren?

Gij zult een lach om 't spannen van mijn snaren
Niet bergen noch in ijver zinne' op pijn;
Gij zult bij 't wuiven van mijn losse haren
Een sterke dichter zijn en droomer rein....

Het vonken van een zomersch-goeden zonnenschijn
Slaat u in vreugde's glanzend-lieven ban;
Het slaat tot held een weiflaar arm en klein,
Wien niets zijn rijke have deren kan.

De winden zullen om onz' hoofden waren
En onswaart voeren leven's goede deugd;
Het streelen van dit lang-verwacht geneucht
Doet rap een laatst' oproerigheid bedaren....

KÄTHE MUSSCHE.

BUITEN.

(Vervolg).

„Hoi!” riep Rotte en hij pakte Mohammed aan, alsof-ie met 'm worstelen wou. Daarop, niet wetend hoe men zulk grut moest behandelen — z'n eigen zoon had-ie gedurende diens zuigelingsjaren hardnekkig ontvlucht; de, hm, huishoudster diende daarmee op te trekken — duwde-ie 'm ruw terug, zoodat de mollige spartelaar op z'n rugje terecht kwam. „Zie zoo!” blies Rotte, „dat is alweer klaar”. Maar zoover was 't nog niet. Mohammed, voor geen geruchtje vervaard, dacht, dat de vreemde meneer met 'm wou spelen. Kraaiend van plezier, sloeg-ie met z'n beentjes, richtte zich dan weer op en bevond zich andermaal in 'n hachlijke positie. Opnieuw duwde Rotte 'm meedoogenloos terug, nog steeds niet begrijpend, dat 'n eenjarige geen partuur voor 'm was. Voor den derden keer trachtte de wiegeling op te krabbelen. M'n hemel, wat 'n koppigheid zat er in den kleinen Rasch! Dat kwam van die vrije opvoeding! Wanhopig greep Rotte naar gong en klingel-instrument. Maar Mohammed liet er zich niet door verbijsteren, wou ravotten, staan. Rotte transpireerde van agitatie. De moeder dorst-ie niet te gaan roepen, uit vrees, dat den belhamel in dien tijd 'n ongeluk overkwam. En hem opnemen behoorde tot die dingen, waaraan-ie zich in geen geval waagde. Daar stevende 't kleine gevaar weer wankelend op 'm af. In opperste verwardheid stiet de geïmproviseerde kindervriend recht met z'n duim voor zich uit, toevallig precies in den mond van den hardnekkigen combattant. Rotte voorzag reeds 'n heftig gegil, verwijten van de mama en zoo meer. Doch niets van dit al. Mohammed was zeer gelukkig met z'n prooi, liet die tenminste niet los. Hij zoog met 'n verwoedheid aan den duw-vinger van z'n verzorger, alsof-ie daar groei-kracht en alle mogelijke zaligheid uit putte. Z'n oogjes loken zich zelfs en hij scheen 'n voorloopigen slaap in te gaan. Verwonderd liet Rotte 't toe, hoe 't hulpeloze wezentje zich als 'n idyllische vampier aan 'm vast zoog. En, 't hoofd schuddend, mompelde-ie met sputter-geblaas van z'n altijd musicerende lippen: „Dat—ik—hier—zoo—als—min moet staan!”

Plots, bij 'n erg onstuimigen haal van den kleine, deed de manlijke voedster 'n vreeslijke ontdekking. Z'n liefdevol bekloven duim zat vol met 't warmste Veronese-groen, dat ooit op eenig palet was te vinden. De hartstocht van Lord Spinazie voor die natuur-kleur was begrijpelijkwijls op den leerling overgeslagen en thans werd ook de jonge Rasch opgenomen in de orde van... *D'Erwtendop*. Of die eer 'm echter niet naar 't graf zou slepen, moest de toekomst leeren.

Snel trok Rotte z'n délicatessen-vinger terug. Gelukkig merkte de kleine smulpaap er niets van. Werkelijk was die in slaap gevallen, lag in zalige vergetelheid. Als 'n misdadiger keek Rotte om zich heen, sloop dan uit de Oostersche kamer naar 't meer schilderkundige gedeelte van 't atelier. Daar zette-ie zich voor z'n ezel met bonzend hart en 'n luid-stemmig geweten. Wanneer Mohammed Augustus 'n vroegtijdigen dood stierf, kwam 't op zijn hoofd neer. Wat bemoeide-ie zich ook met 'n anders „zaken”?

De deur ging open en de blauw omwikkelde Elisabeth trad voor haar doen zwendend binnen. Ze legde zelfs den vleezigen vinger kinderlijk op de lippen en fluisterde met zekere schuchterheid: „Is-ie niet wakker geweest?”

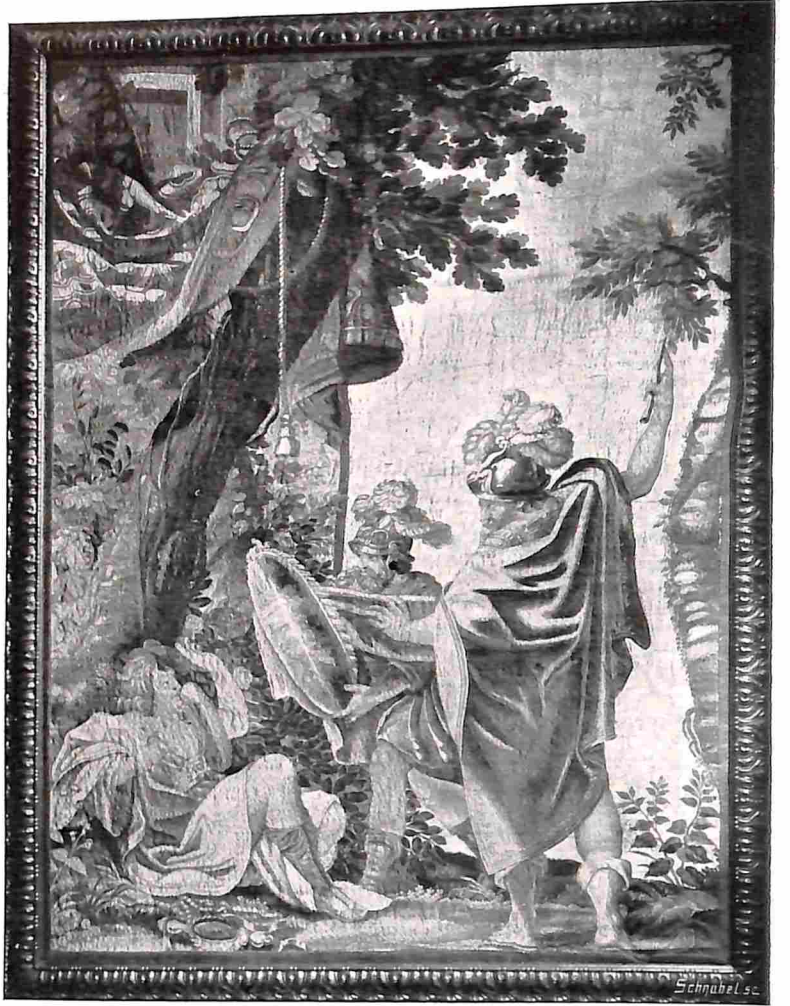

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE. GOBELIN.

Eerst deed Rotte, alsof-ie z'n gastvrouw niet hoorde. Dan trok-ie z'n borstelige wenkbrauwen schurkig hoog op en ontkende:

„Nee, 'k heb er niets van gemerkt”. Meteen staarde-ie op 't felle Veronese, dat-ie bij klodders tegelijk op de stengels van z'n zonnebloemen streek. De druppels hingen aan z'n voorhoofd en z'n geweten sloeg aan als 'n waakhond.

„Heerlijk!” zei Elisabeth, die dat woord vaak en dan met de noodige *emphase* in 't atelier te pas bracht, want 't kwam 'r artistiek voor, zich in de kunst-fabriek van 'r man tot 'n soort van hemelsche stemming op te voeren. Niettegenstaande 'r zeer aardsche voeten *triple* ze min of meer naar 't Oostersche hoekje van sjaals, klewang en lampion. Dien onnatuurlijken stap moest ze echter met 'n smak tegen 'n tafeltje bezuren, welk meubel daarop omkantele tot nieuwen schrik van den liefhebber-colorist. Elisabeth was zoo gewend, in de werkplaats van 'r vader stevig rond te stappen! 't Verleden klampte zich telkens weer aan je vast.

Mohammed Augustus schokte even op, doch liet zich verder niet door 't rumoer verontrusten. Hij scheen werkelijk in 'n zeer diepen slaap te zijn geraakt. „Als-ie maar ooit weer wakker wordt!” bandte 't in Rotte's binnenste. Veronese-groen was 'n lekkernij, welke slechts 'n zeer sterke maag verdroeg.

Elisabeth keerde, nu met wat vaster tred, terug uit 't Oosten. „Hij ziet wat bleekjes”, zei ze moederlijk. „We zullen 'm straks buiten zetten, in de zon”.

Bleekjes! Had Rotte goed verstaan? Daar begon 't al!

Ongedurig schoof-ie heen en weer op z'n stoel, z'n gedachten verre van pomp en zonne-bloem. Die onrust was echter niet alleen 't gevolg van z'n innerlijke stem, werd ook veroorzaakt door de aanwezigheid van Elisabeth. Deze hoogst solied, gebouwde vrouw toch oefende 'n eigenaardige bekoring op 'm uit. Als je thuis ook nooit iets anders zag dan zijn Eef! Mevrouw Rasch, dat was nog eens 'n verschijning! Om van te dromen! En er hingen studies van 'r aan den wand als Bacchante en Venus, nee maar... klassiek! Voor zoo'n vrouw zou je door 't vuur gaan — wat? door 'n helle-door! Helaas, mocht *hij* zich al verzengen, nooit zou zich iets van z'n gloed mededeelen aan de schoone Elisabeth. Hij, Rotte, was er de man niet meer naar, om nog 'n verovering te maken.

Mevrouw Rasch stond zeer dicht bij

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE. GOTHISCHE KAMER.

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE.
SCHOUW IN DE HEERENKAMER.

'm, zei iets aardigs over z'n pomp en z'n zonne-bloem. Dan riep ze haast juichend uit: „'t Is toch hèr-lijk, hè, artist te zijn!”

Rotte kneep bei z'n oogen dicht. Want, mevrouw Rasch aanstarend, vreesde-ie te veel te zien. Die studies ook van Rasch! Doch nu ontdekte-ie, dat haar beeld zich ook in 'm had gegrift: met gesloten oogen zag hij haar weer. Was 't niet als Leda of als woudnimf? Ach, welk 'n herleving van 't klassieke! Hij zou in 's hemelsnaam z'n kijkers maar weer openen.

„U hebt thuis zoo'n mooie collectie, hoor ik, niet?” wierp de toch ook altijd weer praktische Elisabeth handig 'n balletje op. „Marissen, Israëls”.

Rotte verslikte zich, ofschoon-ie toch niets in den mond had. „Ja, ja”, stemde-ie dan haastig toe. „Dat is te zeggen.... Ja, natuurlijk! Op de Keizersgracht hangen er heel wat”.

„Wij komen eens kijken, als u 't goed vindt”, zei mevrouw Rasch met haar lokkendste stem.

Rotte haalde heel diep adem, z'n gezicht werd purper en z'n lippen bewogen zich krampachtig.

„Ja, ja”, blies-ie met moeite. „Dat moet u doen”.

„Van m'n man heeft u nog niets, wel?” vroeg de onweerstaanbare Elisabeth, voor 'n timmermansdochter bijzonder politiek.

„Nee”, schudde Rotte krachtig 't hoofd. Daarop keek-ie 'r weer recht in 't blozende gelaat. Die appel-wangen, die oogen! Heel de schoonheid der schepping werd daar aan 'm geopenbaard. Ja, 't atelier in *D'Erwtendop* was z'n Paradijs. Eva wandelde er statig rond en overal hingen de schoonste vruchten der kunst. Jammer, dat de rol van Adam al door Lord Spinazie bezet was.

„Nee”, herhaalde Rotte en andermaal schudde-ie 't hoofd, alsof-ie dat lichaamsdeel voor goed kwijt wou. „Van uw man nog niet. Maarrrr....!”

Dat „maarrr” rolde als 'n spoorwagent met heel wat aanhangwagens, waarvan de laatste nog niet in 't zicht was. Wat borg die? 'n Belofte, 'n surprise?

„Maarr?” moedigde Elisabeth 'm aan. Ze was en bleef toch maar de stevige vrouw, die voet bij stuk hield. Als 'r vader 'r zóó gezien had, zou die trotsch op z'n dochter zijn geweest.

Rotte voerde 'n heftigen strijd met zichzelf. Hij kookte er bijkans van, pruttelde, verwrong z'n wenkbrauwen, tuurde met puuloogen. 'n Vrouw bedriegen, leek 'm toch wel heel erg. Van man tot man was dat iets anders, kon 't er desnoods mee door. Maar 'n vrouw! En wèlk 'n vrouw! Maar juist, omdat 't zoo'n bijzondere, zoo'nklassieke vrouw was, daar-

om was de verleiding voor hem des te sterker. Om zich haar toegewenheid, al was 't dan ook slechts 'n platonische, te verzekeren, zou-ie zich, als 't moest, tot de sluwste listigen verlagen. Ach, dwongen ze er hem, om zoo te zeggen, weer niet toe? Werd 't bedrog 'm, als 't ware, niet in den mond gelegd? Op hem, den schatrijken tabakskoning — ha haha! — loerden ze. Dat hij nu zorgde, geen prooi te worden, maar zelf de jager werd, stak daar, goed beschouwd, zelfs niet 'n zekere verdienste in? Op de wereld, zooals die nu eenmaal was, was van twee partijen één bijna altijd de dupe. En dan diende je er voor te waken, dat *hij* niet bij de zwakke helft werd ingedeeld.

„Maar?” lokte Elisabeth. Ze voelde, dat ze beet had. Nu mocht ze niet loslaten.

„Maar”, ging Rotte eindelijk verder, terwijl-ie z'n eene oog doordringend op de Eva van z'n Paradijs richtte. Hij wreef zich krachtig over de knieën, was thans besloten. Er mocht van komen wat wilde, hij zou den weldoener spelen van deze bekoorlijkste aller schildersvrouwen en van 't heele huis Rasch. „Ik ben wel van plan, om — voor ik weer naar.... Amsterdam ga, iets van uw man.... eh-eh....”

Hier hakkelde Rotte toch even. 't Grootte, beslissende woord kostte 'm moeite. 't Kwam dan ook zoo zelden over z'n lippen! 't Zeer kinderlijke, toch tevens hoogst aanmoedigende kijken van mevrouw Rasch bracht 'm echter over z'n laatste aarzeling heen.

„Iets van uw man, hm, aan te koopen”, besloot Rotte, en door die trotsche toezegging voelde-ie zich zelf al 'n millioen rijker dan-ie was.

„Ah!” deed Elisabeth verrast en ze hapte naar 't hooge plafond, zooals ze ook wel den rook van 'n sigaret uitstiet. „Heerlijk! Heerlijk, omdat Ton nu ook tusschen al die heele groote mannen komt te hangen. 't Is waar, Ton had me er al iets van gezegd. Was dat doek niet voor u bestemd? U wou immers iets anders dan anders hebben, 'n erg bijzonderen Rasch?”

„O, Eva, slang! Over welk een keur van appelen beschikt gij!” dacht Rotte. Doch luid sprak-ie en er kwam iets breed beschermends in z'n gebaren — ach ja, nu-ie eenmaal dien eersten, moeilijken stap gedaan had, was de rest maar 'n luchtig danspasje!

„Ja, ja, Natuurlijk! U begrijpt, ik, die zoo zelden iets aankoop....” Thans sprak Rotte de volle waarheid. Hij haalde er te ruimer adem om.

„Dan moet u 't neusje van den zalm hebben, dat spreekt”, vleiide Elisabeth, die er zichzelf over verbaasde, dat ze zoo volleerd als artsen-vrouw optrad. Och, alles wende. Als vader met z'n timmerdoozerij maar uit de buurt bleef!

'r Blauw omhulsel wenkte den gast naar 't reuzen-doek, waaraan de „meester” sinds 'n week vele uren van den dag naarstig arbeide. 't Ding was verblindend groen en van 'n afmeting, dat Rasch de volle lengte zijner armen en 'n flink verzetten van z'n lange draaf-beenen noodig had, om 't geheel volkomen te beheerschen. „We zullen 'm eens.... overdonderen”, had de schilder met z'n leukste Lord-Spinazie-grijns gedacht. „Epatons les bourgeois, messieurs! Sacré bleu! Non, sacré vert! Hij heeft er toch net zooveel verstand van als m'n Wladimir, heb 'k allang gesnapt. We zullen 't in de maat zoeken. Per vierkanten meter zal-ie me betalen, haha! Iemand die hier lappen grond gaat koopen, kan ook wel 'n hondertje landschap plaatsen. 't Wordt 'm.... groen voor de oogen. We maken er 'n.... tabakslandje van!

(Wordt vervolgd).

JOH. W. BROEDELLET.

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE. BOUDOIR.

DE DAS.

AN de Oostzijde van een met dicht struikgewas begroeiden heuvel op een der meest eenzame plekken van den vredigen boschrand, had de merkwaardige kluisenaar, de Das, zijn kluis gegraven in den grond.

Voorzichtig en wantrouwend van aard, moeide hij zich met de buitenwereld nooit. Hij verwaardigde zich zelfs niet den Vos, die zich — wellicht nog indachtig aan voorvaderlijke overleveringen uit de dagen dat monnik Grimbert, voor het hof van den koning der dieren, den Leeuw, den rouwmoedigen ter dood veroordeelden Reinaard zoo welsprekend had weten vrij te pleiten — in zijn onmiddellijke nabijheid had gevestigd, een vriendelijk gelaat te toonen, als hij een enkelen keer na zijn smakelijk maal te hebben verorberd op een zonnigen dag behoedzaam zijn onderaardsch gewelf verliet, om zijn luiheid bot te vieren in de koesterende zonnestralen, of als hij hem op zijn veelvuldige nachtelijke tochten ontmoette bij een afgelegen boerenerf, waar beiden kuikentjes of jonge eendjes belaagden.

En daar had Grimbert gelijk in, want wij weten hoe Reinaards voorvader het schitterend pleidooi van Grimberts bet-overgrootvader zoo smadelijk te schande had gemaakt.

Geriefelijk was het hol van den Das aan den boschrand ingericht met een ruim middenvertrek, waartoe een achtal ingangen en luchtpijpen toegang gaven, en waarin de trage knorpot zijn vadsig bestaan leidde, wars van alle beslommeringen en zorgen voor vrouw en kroost, maar verstoken ook van alle gezelligheden, die het familieleven in den huiselijken kring met de speelsche kleintjes verzoet.

De eenzaamheid is en blijft zijn hoogste genot des daags. De nachten gebruikt hij voor zijn zwerftochten, die hij onderneemt om mondvoorraad op te doen. Veel is hem welkom en hij weet voor afwisseling te zorgen aan zijn disch. Vruchten, wortelen en vogeleieren weet hij te kruien met insecten, kikvorschen, muizen, jonge konijntjes en patrijzen. Huist hij toevallig in de nabijheid van een wijnberg, dan versmaadt hij ook het zoete druivennat geenszins. En als hij in het nachtelijk uur den boer een jong eendje of kuikentje kan afhandig maken, Grimbert neemt het zonder blikken of blozen en sleept het naar zijn onderaardsche woning, die zich, ondanks het fourageeren van de meest verschillende levensbenoodigdheden, onderscheidt door een zindelijkheid, zooals men die maar schaars aantreft bij holbewoners van zijn slag in de natuur.

Hij heeft een ontzettenden hekel aan bezoek van vreemde elementen en als eenig dier het waagt hem in zijn rustig verblijf te komen storen, dan toont hij, dat hij van geen enkele vriendschap gediend is. Menig natuurgenoot heeft een dergelijk bezoek duur moeten bekopen. Is het een gevaarlijke vijand, die zijn hol besluipt, zooals dashond of bloeddog, en ziet onze Das nog eenigszins de kans, dan weet hij zich in een paar seconden

diep in den grond te begraven, waarbij zijn eigenaardige graafklauwen hem uitstekende diensten bewijzen. De vijand doorzoekt dan te vergeefs de woning van Grimbert.

Voorzichtigheid is een der groote hoedanigheden, hem door zijn moeder ingeprent, toen zij hem teeder verzorgde, totdat hij op eigen beenen en met de noodige ervaring toegerust, zelfstandig het leven kon ingaan. Zijn vader had hij nooit gekend, want deze moeit zich niet met huiselijke aangelegenheden, wijl hij na een zeer kortstondig samenzijn met zijn wederhelft in het vroege voorjaar, haar vaarwel zegt om zijn kluisenaarsleven te hervatten en de zorgen voor het Dassengezin verder aan haar alleen over te laten. Een taak, waarvan de onbestorven weduwe zich op de meest voorbeeldige wijze en met de grootste toewijding en offerende liefde kwijt, zoo aanvullend datgene, waarin de lue vader te kort komt.

Op een mooien voorjaarsdag is de jager uitgetogen, om den Das te bemachtigen, welks hol hij heeft weten te ontdekken. Hij had het logge dier in Februari, toen het pas, mager als een hout, uit den winterslaap, waarin het zich vetgemest in den laten herfst had ter ruste gelegd op zijn bed van saamgedragen loover, was ontwaakt, op een nacht al eens ontmoet in het eenzame bosch, maar het was hem door een toevallige omstandigheid niet gelukt het te bemachtigen.

En nu lag de Das in zijn vesting te mijmeren over menig romantisch avontuur in stille nachtelijke uren, als hij op jacht toog voor eigen levensonderhoud, maar tevens ten nutte van den mensch. Want den Das is, evenals aan alle wezen, de wet meegegeven, dat hij zijn omzwervingen op Gods aarde zou maken tot nut van den mensch, ... van den mensch, die hem vaak op zoo wrede wijze beloont voor zijn goede diensten. Kijk eens aan! ... Hoeveel veldmuizen, slakken, regenwormen en rupsen had hij niet op zijn nachtelijke jachten getuchtigd, toen ze bezig waren de met zorg geplante en verzorgde vruchten van den akker te vernielen en weg te knagen. Van hoeveel schadelijk gedierte had hij het woud niet bevrijd, overal waar hij zijn voetzolen zette.

Een veelvraat, zooals de Egel, is hij niet en hij sleept ook niet veel naar zijn kluis voor de winterprovisie, maar in moed doet hij voor den stekelhuid niet onder. Evenals deze met taaie volharding de vergiftigde slang doot en spot met haar beten, die hem niet deren, zoo maalt de Das er niet om, zijn snuit in het wesp- of hommelnest te steken en de angels dezer dieren te trotseeren. Maar hij weet wel, dat zijn zware huid en de vetlaag daaronder een stevig pantser zijn tegen de meest verwoede steken dezer gevleugelde insecten, en lustig verwoest hij de geheele kolonie om zich te goed te doen aan de raten, rijk aan larven en zotten honing.

Over dat alles lag hij met zelfvoldoening te mijmeren, toen hij plots in zijn overpeinzing werd gestoord. Hij spitst de ooren en luistert. ... De grond huivert van naderende voetstappen. Van den rand van zijn vredige onderaardsche woning ritselen zandkorreltjes op den vloer. Wat zou dat zijn? Hij had naast al het goed, dat hij voor den boer en den houtvester had gedaan aan akker en bosch, zich ook wel eens bezondigd aan den bijenkorf van den naburigen imker of een jong kippetje of gansje gekaapt, ... maar welk sterfelijk wezen stapte in zijn leven niet eens naast het pad, en wie zonder schuld is werpe den eerste steen.

Deze gewetensknaging, deze angst echter werd spoedig tot zwijgen gebracht, toen het geluid verstierf. Gerust legde hij zijn kop weer neer. Een poosje maar, want plots rijzen zijn haren te berge. Een rilling vaart door zijn leden. Hij hoort gesnuif en gesnuffel in een der toegangspijpen tot de onderaardsche kluis. Eer hij de kans heeft goed en wel tot bezinning te komen en zich snel in te graven in den grond springt daar voor hem de Dashond met luidruchtig geblaf, nijdig en verwoed de roode lippen opkrullend voor de scherpe flikkerend witte tanden. De hond grijpt hem aan, maar met grimmig geluid bijt de Das hem van zich af en scheurt met zijn felle tanden een bloedende wond in den muil van zijn tegenstander, die jankend een oogenblik wijkt, maar verwoeder den aanval hervat. De Das echter staat zijn vijand en laat hem geen voet terrein winnen.

En daarboven hem dreunt weer de grond; het eigenaardig gestomp wordt al duidelijker hoorbaar. Het is of het gewelf van zijn hol wordt weggebroken of weggehamerd. Daar dringt helderder het geluid van menselijke stemmen door tot zijn verblijf.

Waar kan redding dagen? ... Daar voor hem wijkt de woedende hond geen duimbreed, de gevaarlijke vijand, die hem echter niet aan kan; en daarboven hem een nog veel gevaarlijker vijand, de mensch, tegen wiens foltertuigen ook een Das, al is hij nog zoo sterk en ervaren, niet bestand is, en waartegen hij zich alleen kan wapenen door een list als de fortuin wil dienen.

Daar stoot de spade door het gewelf. Een aardklont valt op zijn rug en rolt langs zijn flank op den grond. Het licht van den hemel doet een vale schemering dwalen langs de wanden van zijn hol. Een snelle blik naar boven heeft hem de haastig glurende oogen doen ontmoeten van den mensch. Doodsangst maakt zich van hem meester. Zijn lichaam trilt en huivert. In een hoek gedrongen door zijn steeds driester grijnzenden vijand, wiens muil lekt van bloed uit de opgelopen wonden, ziet hij geen uitgat is groot genoeg. Een snel commando wordt gegeven. De Das waagt een laatsten aanval op den gewonden vijand, die niet wijkt. Hij bijt toe met gruwzaam geluid, maar tegelijk wordt met forsche

Foto C. Steenberg.

KASTEEL NYENRODE. KAST IN DE ROOKKAMER.

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL NYENRODE. DE BIJGEBOUWEN.

kracht de ijzeren tang, door menschenhand gehanteerd, om zijn lichaam gewrongen, dat zich krult in hevige pijnen. Hij zet zijn scherpe tanden in 't ijzer, maar de menschenhand is sterker en de boei, die om zijn ribben is gejaagd, onwrikbaar. In een ommezien wordt de gevangene uit zijn hol gesleurd en machteloos meegevoerd.

Het is een vriendelijke, zonnige Lentedag. De machtige kastanjeboom staat reeds in zijn weelderigen bladertooi te pronk in de groene weide, waar duizenden madeliefjes door het grastapijt zijn geweven, terwijl aan den zoom van het heldere beekje, dat door de weide kronkelt, de vergeet-mij-nietjes met hun lieve blauwe oogjes zich te spiegelen staan in het zilverblanke water.

Het is Zondagnamiddag. Van alle kanten uit het dorpje komen de boeren in de hemdsmouwen naar de weide en verzamelen zich in de schaduw van de kastanje, tegen welks stam een groote ton staat, waarvan aan één kant de bodem is uitgeslagen. Sommigen der boeren leiden een hond aan een ketting. Een paar bloed-doggen zijn er bij, die anders heel zelden van het boerenerf komen, waar ze aan den band liggen des daags, terwijl ze 's nachts over de boerderij loslopen ter bewaking en tot weren van vreemde elementen.

Onrustig en snuffelend loopen de dieren naast hun meester, want ze hebben den Das reeds geroken, die daar in de ton gevangen zit en waartegen ze den prijskamp zullen aangaan. De stoutsten onder hen zullen vechten op leven en dood.

Als alles tot het gevecht gereed is, wordt de ton op een harer flanken gelegd, zoodat de opening nagenoeg parallel komt met den grond. De honden staan voor de opening, ongeduldig hun beurt afwachting tot den aanval. Een langharige spits is de eerste, die den kamp inzet. Het is een verwoed gevecht tusschen de beide vijanden, maar hevig bloedend en jankend keert de hond weldra tot zijn meester terug. Een tweede, een derde, een vierde brengen 't er al niet beter af. Een dashond heeft het nog het langst volgehouden, maar de Das is overwinnaar gebleven.

Daar wordt een der doggen losgelaten. Onstuimig gaat hij den Das te lijf. Het gevecht is kort maar krachtig en onder het gejuich der boeren en boerinnen, die zich in den strijd hebben verlustigd, sleept hij weldra den Das, dien hij in den nek heeft weten te grijpen, voor de voeten van zijn meester, die hem gebiedt zijn buit los te laten, een bevel, waaraan hij slechts noode voldoet. De Das is afgetobd en kan niet meer. Maar toch heeft de ondernemer der Dassenbijterij de ijzeren tang bij de hand om het dier weer op te bergen.

Goddank, reeds lang hooren deze vermaken tot het verleden. In mijn jonge jeugd ben ik er nog een paar maal getuige van geweest in een Zuid-Limbursch dorpje, waar ook thans dergelijke barbaarsche ontspanningen alleen nog maar in de herinnering voortleven.

De prachtige Das, waarvan ik den lezer bij dit artikel een foto biedt, werd in het voorjaar van 1914 in Zuid-Limburg met de tang uit zijn hol gehaald met behulp van een doghond en, in een zak geborgen, vervoerd. Hij was zeer kwaad-aardig en onhandelbaar. Van temmen was bij hem geen sprake

meer. Dit kan men alleen, wanneer men den Das op jongen leeftijd vangt en bij voorkeur plantaardig voedsel geeft. Dan wordt hij zelfs zeer mak en aanhankelijk aan zijn meester, dien hij op zijn bevelen gehoorzaamt.

Zoo vertelt Beckmann over een getemden Das: „Ik ben vroeger in 't bezit geweest van een vrouwelijke Das, die in een volslagen huisdier was veranderd, en wier verlies ik ten zeerste betreurd heb. Kaspar noemde ik haar ondanks haar geslacht. Zij had een eerlijken zij het dan ook wat plompen aard. Haar eigenlijke speelmakker was een zeer pientere hond, dien ik van jongsaf gewend had met allerlei soort wilde dieren om te gaan. Met dezen hond hield de Das des avonds als het mooi weer was echte toernooien, en van wijd en zijd kwamen dieren-vrienden mij bezoeken om dit zeldzame schouwspel gade te slaan. Het eigenlijke van het tweegevecht bestond hierin, dat de Das na herhaald schudden met den kop, zooals wilde zwijnen dat gewoon zijn te doen, recht op den ongeveer vijftien meter ver staanden hond losstormde en in het voorbijrennen met den kop ter zijde naar zijn tegenstander sloeg.

Deze sprong met een sierlijke wip over den Das heen, wachtte een tweeden en derden aanval af en liet zich den door zijn tegenpartij in den tuin jagen. Gelukte het den Das den hond tijdens de vervolging te verrassen, dan ontstond een hevige bakkeleipartij die echter nooit in een kwaadaardig gevecht ont-aardde. Als het Kasper te erg werd, rende hij, zonder zich om te keeren, een pas achterwaarts, richtte zich snuivend en sidderend hoog op, zette zijn haren recht en holde dan als een opgeblazen kalkoen voor den hond heen en weer. Na eenige oogenblikken ging het haar weer plat liggen en nam het dier weer zijn gewone houding aan, maar een poosje later begon het spel weer van voren af.

Hij schepte er een bijzonder genoegen in, de trappen op en af te loopen. Hij beschouwde het als een bijzondere gunst, als hij mij tijdens het middagmaal gezelschap mocht houden. Dan drong hij den hond eenvoudig op zij, ging op zijn achterpooten staan, legde zijn voorpooten en zijn bonten gladden kop op mijn knieën en vroeg dan knor-

DE DAS.

rend „hoe, goe, goe, goe” om een stukje vleesch, dat hij dan zeer voorzichtig met zijn tanden van de vork nam. In den winter strekte hij zich behagelijk op zijn rug voor de kachel uit. Des zomers vergezelde hij mij naar het bosch en voelde zich in het dichte struikgewas echt op zijn gemak. Als ik naar huis ging volgde hij mij op de hielen. Dan begon hij vaak aan mijn broek te knabbelen en als ik hem een trap gaf, begon hij naar hartelust plezier te maken en te stoeien.

In 't voorjaar, Februari of Maart, worden de jonge Dasjes geboren, blijven bij hun moeder, die ze teeder verzorgt, tot tegen den herfst, en gaan dan elk huns weegs.

Menige Das heeft op gruwelijke manier zijn dood gevonden, want behalve dat ze met de tang worden gevangen, zijn er ook streken, waar ze in hun holen, met behulp van honden, uitgegraven en met een gaffel, in den vorm van een reuzenkurken-trekker, door het lichaam gepriemd en gedood worden.

Is de Das tijdens zijn leven een nuttig dier, dat een betere bejegening verdient dan de mensch hem vaak bereidt, na zijn dood levert hij den zadelmaker zijn uitstekende huid en voor het penseel van den schilder zijn haren, waarmee menig onsterfelijk doek is gemaald.

P. N. BROUNS.

EEN AFSCHEID.

DE POSTWAGEN GOUDA—SCHOONHOVEN.

HET is niet door het honderdjarige Hildebrandfeest, niet door de talrijke herinneringsschrijft, waarin wanhopig gepoogd is, nog meer nieuws over den veelbeschreven schrijver te schrijven, dat ik den laatsten tijd meermalen aan de Camera gedacht heb. Het is omdat mij opviel, dat driekwart eeuw na het verschijnen van zijn opstel „Varen en Rijden”, driekwart eeuw van enorme veranderingen in techniek, industrie, verkeer, de woorden en beschouwingen daarin vervat, nog beteekenis hebben. Zij het niet algemeen, voor een bepaalde streek midden in Holland zijn de verzueringen van Hildebrand over de toenmalige vervoermiddelen menigmaal herhaald en is de komst van een spoorweg met gelijke gevoelens van blijdschap begroet. En nog verder gaat de vergelijking: met dezelfde gevoelens van ondankbaarheid wordt het oude vervoermiddel: de postwagen, tegenover het nieuwe: den spoorweg, losgelaten....

Ik weet niet of het de laatste postwagen, tevens omnibus, is, maar één der laatsten is het zeker, die tot voor 'n paar dagen in 't hart van Holland, in een streek met intensen landbouw, het verkeer onderhield tusschen Schoonhoven met een geconcentreerde goud- en zilver-industrie en de stad aan het spoorwegnet: Gouda. Jaren lang heeft hij gereden. Een stevige, gele wagen met hoogen bok en daaronder berging voor de postzakken. In den wagen zelf plaats voor zes personen, waarvan één gereserveerd voor den geleider van de post. Met de booten, de comfortabele salonbooten, vormde de daartegenover primitieve postwagen de verbinding van Schoonhoven met de overige wereld, een verbinding van anderhalf uur rijdens, die altijd volgehouden werd en steeds de post bezorgde, ondanks storm en onweer, ondanks mist en vorst. Die juist onder de laatste weersomstandigheden het meest gewaardeerd werd, omdat dan de booten heel ongeregeld varen of werkloos voor den wal liggen. Dan toch was de wagen, die onversterkbaar zijn dienst deed onder de leiding van zijn met den weg vertrouwde

Foto C. Vreedenburgh Jr.

EEN AFSCHEID.

HET 17^E EEUWSCHE RAADHUISJE TE HAASTRECHT.

koetsiers een uitkomst! Dan waren er, die, om met den wagen van half vier 's morgens mee te kunnen gaan en zeker een plaats te krijgen, tegen drieën aan den stal waren en maar vast een plaatsje kozen. Dan prees men zich gelukkig (terwijl er plaats was voor zes) als elfde of twaalfde passagier een plaats te vinden boven op den wagen tusschen allerlei bagage.

En ondanks dat, is, zonder een enkele uiting van waardeering, zonder een woord van dankbaarheid, noch van weemoed om het verdwijnen-van-iets-vertrouws, de postwagen voor goed op stal gezet, nu de tram, die al vijftien jaar geleden had moeten rijden en al dien tijd beschimpt is, nochtans haar „joyeuse entree” heeft gemaakt. Men heeft gedaan wat Hildebrand voor drie-kwart eeuw deed: afgegeven op het veelgebruikte vervoermiddel onder den indruk van het nieuwe. Zijn woorden van toen over de „nauwe, schokkende, dreunende, vuile, harde, tochtige doos, waar geen ruimte is voor dijen en knieën”, zijn evenveel herhaald als zijn extase over den spoorweg.

En dat nu, in 't gevorderde begin der 20ste eeuw....

Is dit op zich zelf reeds niet merkwaardig?

* * *

Misschien ben ik één van héél weinigen, die tegenover al dien ondank en verguizing ook dankbare herinneringen stel. Zeker, ik heb meermalen, ja meestal, de fiets verkozen boven den rit met den wagen. Ik heb mee-gemopperd op het lamme ding, als ik bovenop moest zitten, anderhalf uur lang in den mist, in een mieserigen regen, in een snijdende kou. Ik heb geschimpt op de langzaamheid, als het spande of we den trein wel zouden halen, en als in die span-

Foto C. Vreedenburgh Jr.

EEN AFSCHEID. DE THANS VERDWENEN MOLENS AAN DE VLIST.

Foto C. Vreedenburgh Jr.

EEN AFSCHIED. GEZICHT OP DE KERK TE HAASTRECHT.

ning de gemoedelijkheid van „Piet de Post” niet uit haar evenwicht kwam, terwijl hij toch z'n duppie kreeg als hij den trein h alde. Zelfs als onderweg een tergend-langzame boerenvrouw werd ingeheschen of uitgeladen, verloor hij z'n zekerheid van op-tijd-aankomen niet. Ik heb me zitten opwinden den ganschen rit door, als 't raampje dicht bleef, potdicht, terwijl je opgepakt zat met zes, zeven menschen, waaronder een vischvrouw en een koeienkoopman, terwijl er bovendien straf gerookt werd. Ik heb me gegeneerd en onbeholpen gevoeld als er 'n jonge dame medepassagier was en vier, vijf boerenkerels 'n onhebbelijk gesprek voerden en dito opmerkingen maakten....

Maar ondanks dat alles heb ik toch ook dankbaarder herinneringen.

Ik denk aan de ritten in den winternacht, als de grintwegen doorploegd waren met sporen, als de storm en regen een fietsrit onmogelijk maakten. Dan gaf de postwagen, die tegen middernacht uit Gouda ging, iets vertrouwds, dat in die onzure omstandigheden dubbel welkom was. En al gierde de wind dan op den hoogen IJseldijk om den wagen, al schudde hij soms op z'n breed-gespoorde assen, al flikkerde het olie-lampje bedenkelijk, je wist je zeker onder de vertrouwde leiding van de koetsiers. Als 't niet al te stugge typen waren, die mee-reden, dan was je al gauw op dreef met elkaar. En trof je bekenden, wat dikwijls gebeurde, dan merkte of wist de koetsier wel, of hij in Haastrecht even moest pleisteren; en als de kasteleines nog op was, bleek de warme groc en anders 't brandewijntje of... 't glaasje melk... een welkome en nadere tot elkaar brengende onderbreking.

Ik denk ook aan den rit overdag langs de grillige kronkels van de Vlist met die stil-droomerige plekjes van riet en waterlelies. Onbekend is de Vlist in de toeristenwereld en bij menschen die een dagje naar buiten gaan. Gelukkig! Voor wie van de innige schoonheid van ons Water-Holland houdt; voor wie daar nog, onbewust waarom, in die genietende

stemming komt van rust, die een weelde is; voor wie daarin nog niet het „boeristisch-picturale of weeg-nationale landschapschtoon” ziet, is de Vlist een al door groeiende verrassing. Neen, ik zal de plekjes niet gaan beschrijven, noch noemen. De postwagen gaf gelegenheid om er ten volle van te genieten. Als je bovenop zat tenminste. Vooral in het voorjaar, als het jonge groen aan de wilgen kwam, als er tusschen de takken, die al zoo lang leeg waren, een teere vulling zich spreidde van fijne, bottende blaadjes, en bovenal als de scheerling bloeide, die overdadige witte scheerling, waren de oevers  en lange genieting van zachte kleuren, een weelde van ontluikende lente, een belofte van naderenden zomer. Dan ontbrak er slechts een schallende trompet aan den postillon om de illusie van een natuur-rit met een mailcoach, een rit zoo in trek bij onze overzeesche burenen, volkomen te doen zijn. Want zoo'n tocht boven op den langzamen wagen was dan, als tocht, oneindig mooier en genotrijker dan in een open rijtuig 'n snorrende auto, 'n slingerende tram of op een snelle fiets. Even voor Haastrecht houden de boomen langs de Vlist op en gaat de weg door het onafzienbaar vlakke land, waarin een groep molens, zes, zeven bij elkaar langs het water teekening gaf. Molens... als er iets „weeg-nationaal” is in het landschap, zijn het molens. Nu zijn ze weg, die molens langs de Vlist. Vervangen door een doodnuchter stoomgemaal.... En nu valt het op, hoe enorm dat verschil in het landschap is; hoe vlak en leeg en zonder enig belang daar de Vlist en de weilanden liggen zonder die stoere gestalten en die breedwaaierende wicken.

Ik besef nu ook, hoe het verkeer met 'n postwagen, d or 'n dorpje en niet er l ngs, hoe 't oponthoud bij „het” logement, belangstelling wekt voor 't dorpje, 't Eerst wat je zag, als de wagen van den grintweg op de dorpskeien ging ratelen, was de kerk met het ranke torentje, echt landelijk temidden van bebouwd land, met als achtergrond een huizenrij. En vlak bij het logement was het raadhuis. 'n Aardig 17e eeuwsch trapgeveltje met kleurige luikjes en glas in lood, met muurankers en hardsteen-versiering, met een trap, die aan 't geheel iets monumentaals geeft. 'n Stadhuis, dat niet verknoeid is, doch met zorg gerestaureerd.

Merkwaardig toch, hoe weinig de menschen van hun plaats van inwoning weten. Dikwijls heb ik 't gesprek op Haastrecht gebracht, met boeren en notabelen, maar van de geschiedenis heeft niemand me ooit iets kunnen vertellen. Ze vonden het warempel soms gek, dat 'n „vreemdeling” wist te vertellen, dat het dorpje al in de 13e, 14e eeuw ontstond, en dat er 'n klooster geweest is. En als die vreemdeling de legende vertelde, ergens (in v. d. Aa) gelezen betreffende den naams-oorsprong, werd hij subiet als 'n grappenmaker beschouwd, die hen wou beet-

Foto C. Vreedenburgh Jr.

EEN AFSCHIED. DE POSTWAGEN GOUDA—SCHOONHOVEN OP WEG.

nemen. Nu is die legende ook weinig vleidend en... weinig geloofwaardig. Er zou, eeuwen her, in den druksten landbouwtijd een boosdoener gepakt en tot de strop veroordeeld zijn. De drukte liet echter niet toe. hem met de noodige ceremoniën op te hangen. Toen lieten ze hem los onder belofte, dat hij in den slapen tijd terug zou komen om uit de wereld geholpen te worden.

Bovendien gaven ze hem reisgeld om overal afscheid te gaan nemen.... Tot hun verwondering kwam de deugniet niet terug! En toen later een andere booswicht gevat werd, dachten ze aan die teleurstelling en hingen hem op een geschikt oogenblik, vóór nog de rechtspraak zijn loop gehad had, maar ineens op. Later bleek juist deze onschuldig.... Vandaar de naam „Haast(ig)recht”.

Ik denk ook, ik denk vooral aan de nachtelijke ritten met goed weer boven op den bok, hoog boven den grond. Als 't maar eenigszins kon, zat ik veel liever daar dan in den wagen. In 't donker waren de paarden als schimmen en rondom was het imponeerend zwijgen van den nacht, Nu en dan brak even een kort, nijdig geblaf van een waakhond los. Even maar, dan scheen hij wel te weten, dat het de postwagen was. De boomen ruischten dicht voorbij; 't knarsend rollen van de wielen leek van veel verder te komen dan overdag... Hoe onbegrijpelijk anders, schijnbaar zoo hoog en in die donkere stilte, leek de wereld dan. De nacht gaf een rustig gevoel van ongebonden-zijn-aan-tijd. Hier en daar vonkte in een boerenwoning een laat lichtje, met een lange lijn werkaatsend in donker-glanzende water. Leek het niet, als ik daar stil te soezen zat boven op den bok, of 't leven klaar en rustig en eenvoudig was, of alle zorg en strijd minder zwaar woog, gemakkelijker te overzien, minder moeilijk te overwinnen? Was 't niet of zoo'n middernachtelijke reis dieper gedachten, rijker inzicht gaf?

Maar niet altijd waren die reisjes zwijgend. Niet altijd merkte je van Piet of Piepers alleen de donkere gestalte en 't vonkend eindje sigaar. Dikwijls verlevendigden lange verhalen over moeilijke tochten met den postwagen, over ongewone reizigers, over de gemeentelijke politiek (eewwigdurend, dankbaar onderwerp) den rit.

* * *

Dat is nu allemaal geen betoog, dat de postwagen toch zoo'n ideaal vervoermiddel was. Ook geen treur-rede over zijn verdwijnen. Het is ten slotte maar een herinnering, die nu sterker spreekt, nu er iets weggaat. Iets, dat dikwijls irriteerde, ja, maar dat toch niet alleen schimp en hoon verdiende. *Dat vooral had: de bekoring en de emotie van het ongewone.*

C. VREEDENBURGH JR.

Het bruiloftskleed der visschen.

HET zoogenaamde bruiloftskleed, d.i. de bijzondere kleurenpracht of het optreden van andere bijzondere ken-teekenen, waarmee de natuur de *mannelijkes* in den paartijd een bijzondere aantrekkelijkheid verleent, is een in het dierenrijk zeer algemeen verschijnsel, van den prachtigen vederdos der vogels af tot den kam der watersalamanders toe, dat alleen in het genoemde tijdperk

een kenmerk van de mannetjes is. Ook bij de *visschen* komt het bruiloftskleed zeer vaak voor. Zoo geven de mannetjes van forellen en verwante vischsoorten in den voortplantingstijd een eigenaardige verdikking van de huid te zien, terwijl de kieuwen bij andere mannetjes haakvormige krommingen vertoonen. Bij vele witvisschen vormen zich in den legtijd op den kop en den rug talrijke witte knobbeltes. De mannelijke exemplaren van andere vischsoorten trekken in den paartijd de aandacht door hun schitterende kleuren, zooals bij den Stekelbaars, de Bittervoorn, de Regenboogforel, e.a. valt waar te nemen. Ook vele zeevisschen trekken in den paartijd een bruiloftspakje aan en eveneens een groot aantal siervisschen, die in aquaria worden gehouden. Met *Darwin* heeft men tot dusver meestal aangenomen, dat al deze sieraden en bruiloftspakjes voor het mannetje het middel zijn om de gunst der wijfjes te verwerven. Deze meening is gebaseerd op de veronderstelling, dat het wijfje steeds dat mannetje volgt, dat haar het beste bevalt, dus wiens lokmiddelen den sterksten invloed op haar hebben gehad. Hiervan uitgaande zou men dus tot de conclusie komen, dat de mooiste mannetjes de meeste kans op voortplanting en instandhouding van hun soort hebben. Door dit vele generaties lang voortgezet selectieproces is volgens *Darwin's* theorie langzamerhand het bruiloftskleed ontstaan. Tegen deze verklaring zijn echter in den laatsten tijd van verschillende kanten stemmen opgegaan. Zoo heeft dr. *Mulsow*, van het biologische onderzoekingsstation voor de visscherij te München, in de „Allgemeine Fischereizeitung” de vraag opgeworpen, of de bij visschen waargenomen verschijnselen met de theorie van *Darwin* in overeenstemming zijn te brengen en hij komt daarbij tot een *ontkennende* slotconclusie. Volgens *Darwin* kiest het wijfje zich een mannetje uit. Nu zegt dr. *Mulsow*, dat het zeer twijfelachtig is, of vrouwelijke visschen een *keuze* onder de mannetjes doen. Er zijn zelfs voorbeelden bekend, welke met deze veronderstelling in lijnrechte tegenspraak zijn. Bij den Stekelbaars, die op een buitengewoon mooi bruiloftskleed kan bogen, is het juist het mannetje, dat het wijfje kiest en wel op een weinig ridderlijke wijze, daar hij het wijfje, wanneer zij niet goedschiks haar eieren in het door 't mannetje gebouwde nest wil afzetten, met stooten en bijten daartoe dwingt. Ook bij siervisschen heeft men opgemerkt, dat de mannelijke visch het wijfje uitzoekt en niet omgekeerd. Bij andere visschen, waarvan de mannetjes met een prachtig bruiloftskleed zijn voorzien heeft men waargenomen, dat de voortplanting alleen 's nachts geschiedt, zoodat aan een invloed der kleurenpracht op het wijfje niet gedacht kan worden. Evenzoo is het gesteld met visschen, die op groote diepte voortplanten, daar uit verschillende proeven is gebleken, dat op een diepte van 6 à 8 meter roode plekken aan visschen door soortgenooten niet meer als rood kunnen worden waargenomen. Zoowel waarneming als wetenschappelijk experiment spreken dus tegen een verklaring van het bruiloftskleed in den zin van *Darwin*.

Hoe moeten de bedoelde, in het dierenrijk zoo vaak voorkomende verschijnselen dan anders worden verklaard? Men heeft dit op de volgende wijze beproefd. Overal in het dierenrijk worden bij de voortplanting van de wijfjes grootere stoffelijke prestaties tot vorming van de eieren en jongen geëischt dan van de mannetjes tot vorming van het zaad. Het mannetje heeft dus onder overigens dezelfde omstandigheden een overschot van stoffen in vergelijking met het wijfje. Dit overschot nu wordt op tal van manieren aangewend tot vorming van aanhangsels, verdikkingen enz., die het mannetje van het wijfje onderscheiden. Deze verklaring laat echter het „waarom” van het verschijnsel onbeantwoord en het probleem van het bruiloftskleed en overeenkomstige verschijnselen is dan ook nog verre van opgelost.

L. F. H.

NOG EENS ELBURG EN FRANEKER!

Een der Elburgsche raadsleden meende uit het feit, dat in „Buiten” geen afbeelding van den ouden muur, die afgebroken wordt, was opgenomen, te moeten afleiden, dat deze muur „onbelangrijk” is. Het maken van dergelijke gevolgtrekkingen is ons een goede waarschuwing voor 't vervolg. Het slechte weer in deze dagen maakte het ons onmogelijk, in beeld te brengen, wat aan den vernielingswaan zinnen offer gebracht wordt. Wij wachtten er op en zwegen daarom zoo lang.

„De oudheden van een volk zijn de zichtbare vormen, waarin de volksgeest zich geuit heeft en nog na honderden jaren aan ons kenbaar maakt”. Met deze ware woorden van Dr. J. H. Halbertsma, die wij aan vernielzuchtig Nederland ter overweging aanbieden, begint de gids van... Franeker *).

*) Uitgave van Westerbaan's boekhandel, Franeker.

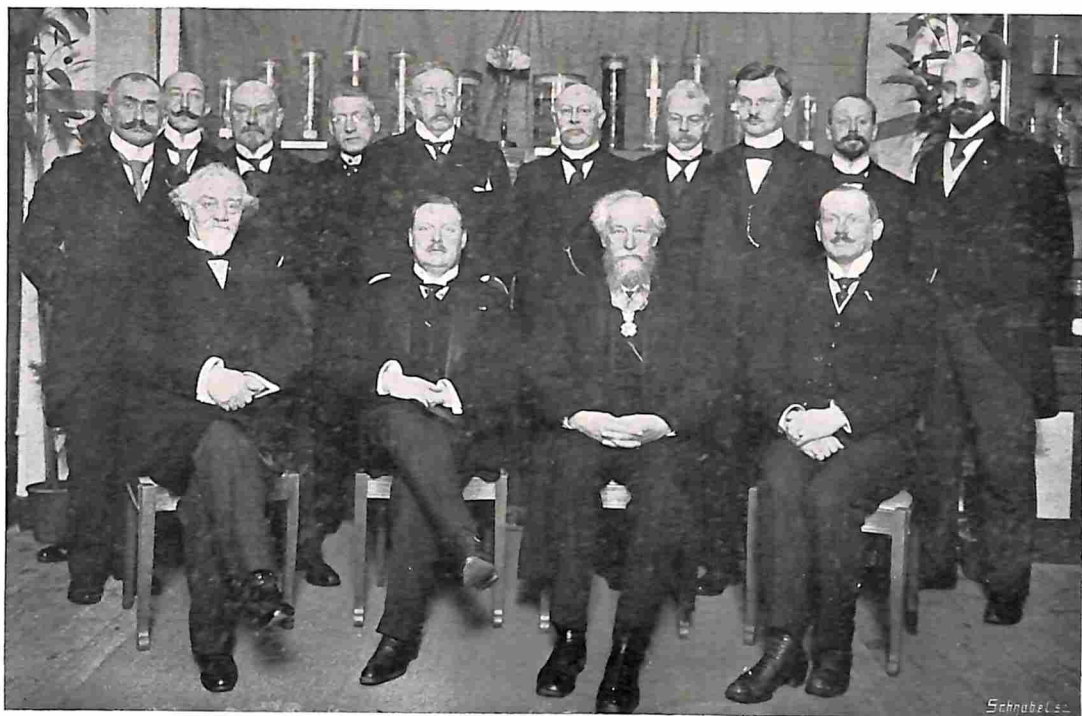

Foto Haagsch Ill. Bureau.

BIJ DE OPENING VAN HET NIEUWE GEBOUW VAN DEN HORTUS BOTANICUS TE AMSTERDAM.

Zittend van links naar rechts: Prof. Bruining, rector magnificus, Burgemeester Röell, Professor Hugo de Vries, Wethouder den Hertog. Staande van links naar rechts: Wethouder de Vries, Prof. Scholten, secretaris van den Senaat, Wethouder Vliegen, Curatoren Dr. Delprat, Mr. Baron Baud, Mr. Romme; Professor Zeeman, Professor Stomps, Professor Smits, secretaris van de faculteit van Wis- en Natuurkunde, Mr. Dr. van Brakel, secretaris van het College van Curatoren.